

Hemşirelikte Ortak Dil ve Sınıflama Sistemleri *Common Language and Classification Systems in Nursing*

Abdulsamed KAYA¹

Özet: Hemşirelik verisinin, tanısının, soruna ilişkin plan ve uygulamanın, değerlendirmenin içinde yer alan adımların belirlenmesinde ortak terim ve terminolojinin kullanılması önemlidir. Hemşirelikte ortak dil kullanımı, hemşirelik uygulamalarının görünürliğini arttırmayı, iyileştirilmiş hasta bakımını ve hemşirelik uygulamalarının sonuçlarını değerlendirmeyi, hasta bireye özgü verileri toplamayı, bakım standartlarına uymayı, hemşirelik yeterliliğini değerlendirmeyi, hemşirelik eğitimi, yönetimi ve hemşirelik araştırmalarının sonuçlarının değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. Sağlıklı/hasta bireyin sağlık sorununun belirlenmesi ve hemşirelere özgü ortak bir dille ifade edilmesi ve aktarılması, bilimsel sorununun çözümlene yaklaşımıyla olmaktadır. Hemşirelerin uyguladıkları girişimlerin kayıt altına alınmasında kullanılacak ortak bir dile ihtiyaç vardır. Hemşirelik mesleğinin görünürliğini arttırmak ve uygulamada kullanılan kayıtların geçerliliğini arttırmak ve hemşirelik mesleğinin kalite standartlarına ulaşmasına katkıda bulunmak amacıyla toplumların temel yapısı göz önüne alınarak oluşturulmuş hemşirelik süreci ve hemşirelik sınıflandırma sistemlerini hemşirelikte ortak dil ve terminoloji oluşturmak adına kullanımının önemli olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik sınıflama sistemleri, hemşirelik terminolojisi.

Abstract: It is important to use common terms and terminology in determining the nursing data, diagnosis, plan and practice related to the problem, and the steps involved in the evaluation. The use of common language in nursing facilitates increasing the visibility of nursing practices, evaluating improved patient care and the results of nursing practices, collecting patient-specific data, complying with care standards, evaluating nursing competence, and evaluating the results of nursing education, management and nursing research. Determining the health problem of the healthy/sick individual and expressing and transferring them in a common language specific to nurses are done with a scientific problem-solving approach. There is a need for a common language to be used in recording the interventions performed by nurses. In order to increase the visibility of the nursing profession and to increase the validity of the records used in practice and to contribute to the quality standards of the nursing profession, it is seen that it is important to use the nursing process and nursing classification systems, which were created by considering the basic structure of the societies, to create a common language and terminology in nursing.

Keywords: Nursing, nursing classification systems, nursing terminology.

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

Giriş

Hemşirelerin ve diğer sağlık profesyonellerinin kendilerine özgü bir dille iletişim kurmaları, hasta bireylerin sağlık durumlarının ve problemlerinin kolay anlaşılabilmesi ve ifade edilebilmesi için ortak dil geliştirme zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Ay, 2008). Hemşirelik verisinin, tanısının, soruna ilişkin plan ve uygulamanın, değerlendirmenin içinde yer alan adımların belirlenmesinde ortak terim ve terminolojinin kullanılması önemlidir.

Hemşirelikte Ortak Dil Oluşturmanın Amacı

Hemşirelik alanında ortak dil oluşturmanın amacı, bireysel hasta bakımını sınırlandırmak yerine, hasta bireyin durumunun belirlenmesinde ve ifade edilmesinde sağlık profesyonellerine rehber olmak, hemşirelik bakımını kalite ile güvence altına almak ve geliştirmektir (Gordon, 2005; Ay, 2008).

Hemşirelikte ortak dil kullanımı, hemşirelik uygulamalarının görünürlüğünü arttırmayı, iyileştirilmiş hasta bakımını ve hemşirelik uygulamalarının sonuçlarını değerlendirmeyi, hasta bireye özgü verileri toplamayı, bakım standartlarına uymayı, hemşirelik yeterliliğini değerlendirmeyi, hemşirelik eğitimi, yönetimi ve hemşirelik araştırmalarının sonuçlarının değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır (Ay, 2008; Rutherford, 2008).

Hemşirelikte Ortak Dil Oluşturmanın Yararları

Sağlıklı/hasta bireyin sağlık sorununun belirlenmesi ve hemşirelere özgü ortak bir dille ifade edilmesi ve aktarılması, bilimsel sorununun çözümlene yaklaşımıyla olmaktadır. Ortak bir hemşirelik dilinin gerekliliği ve yararları şunlardır;

- Hemşirelerin meslektaşları, diğer sağlık profesyonelleri ve toplum ile iletişimini kolaylaştırır.
- Sağlıklı/hasta bireyin kayıtlarındaki hemşirelik bakımı verilerinin toplanması ve analiz edilmesini sağlar.
- Hemşirelik bakımının kalite standartları ile güvence altına alınmasını kolaylaştırır.
- Hemşirenin görev, yetki ve sorumluluklarının diğer sağlık profesyonellerinden ayrılmasını sağlar.
- Hemşirelik bakımının uygulanması ve değerlendirilmesini kolaylaştırır.
- Hemşireliğe ait bilimsel araştırmaların geliştirilmesini sağlayarak meslektaşlara katkıda bulunur.
- Elektronik klinik bilgi sistemleri ve elektronik hasta kayıtlarının geliştirilmesine katkı sağlar.
- Sağlık ve hemşirelik bakımı ile ilgili kurum ve toplum politikalarının geliştirilmesinde bilgi sağlar.
- Hemşirelik eğitiminde klinisyen hemşirelere ve öğrencilere klinik karar vermenin öğretilmesini sağlar (Kaya, 2004; Rutherford, 2008).

Hemşirelikte Ortak Dil Oluşturma ile ilgili Görüşler

Keenan (1999), hemşirelerin bireysel ve alanlarına özgü yöntemleri kullanarak hemşirelik bakımını belgelediklerini gözlemlemiş ve aynı bakımı tanımlamak için geniş bir terminoloji kullandıklarını görmüştür. Standartlaştırılmış hemşirelik dilini, "hemşireler tarafından kolayca anlaşılabilen, bakım tanımlamak için kullanılan ortak bir dil" olarak tanımlamıştır.

Rutherford (2008), hemşirelik bakımının, hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri arasında doğru şekilde aktarılması için standart bir hemşirelik dili tanımlanmasının gerekliliğini belirtmiştir. Ortak hemşirelik dili oluşturulduktan sonra, hemşirelik terimlerinin ölçülebilir ve kodlanabilir olacağını ve hemşirelik bakımı ile ilgili veri tabanlarının geliştirilmesinin kolaylaşacağını vurgulamıştır (Rutherford, 2008).

Strudwick (2016), kanıt temelli sağlık uygulamalarında, hemşireler tarafından sunulan bakımın kanıtlanması, bakım sonuçlarının iyi, kaliteli ve güvenli olmasının hemşirelikte ortak dil kullanımı ile sağlanacağını belirtmiştir.

Ay (2008), hemşirelik tanıları, uygulamaları ve bakım sonuçlarını içeren standart hemşirelik dili oluşturma gereksiniminin uluslararası alanda kabul edildiğini, hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri arasında iletişimi geliştirmek için yaygın bir dil oluşturulmasının faydalı olacağı ve araştırma sonuçlarının değerlendirilmesini kolaylaştıracağını vurgulamıştır.

Aydın (2011), standart bir dil ve terminoloji oluşturmanın, hemşirelik bilişim sistemlerini ve veri tabanını oluşturmak, kullanmak, verileri bilgisayar ortamına girmek ve gerektiğinde bilgiye dönüştürmek için kodlamanın ön koşulu olduğunu belirtmiştir.

Seçginli, Erdoğan ve Monsen (2014), hemşirelikte ortak dil kullanımının, bilgi sistemleri ve sağlık kayıt sistemlerinde hemşirelik verilerinin değerlendirilmesini sağlayarak hemşireliğin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası görünürlüğünü artırarak, karşılaştırma yapılabileceğini söylemiştir.

Tüm bu görüşlerden yola çıkarak, hemşirelik bakımına ilişkin değerlendirmeleri, uygulamaları ve sonuçları tanımlamak için ortak bir dile ihtiyaç olduğu görülmüştür. Farklı hastanelerde, alanlarda, coğrafik bölgelerde veya ülkelerde bulunan hemşireler tarafından belirlenen sorunların, uygulamaların veya gözlemlerin sonucunu belirlemek için yaygın ve anlaşılır ortak bir dil kullanılmalıdır. Hemşireler tarafından kullanılan dilin standartlaştırılmasının bir disiplin olan hemşirelikte elektronik belge kullanımını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Hemşirelikte Ortak Dil Geliştirme Çalışmaları

Hemşirelikte ortak terim ve terminolojinin geliştirilmesi, sağlıklı/hasta bireyin sağlık sorununun belirlenmesinde bilimsel sorun çözümlene yaklaşımı olan Hemşirelik Süreci ve hemşirelik işlemlerini tanımlamak, hemşirelik bakımını kayıt

etmek, kaliteli bakım sunmak ve hemşirelikte kaliteyi arttırmak için kullanılan Hemşirelik Sınıflama Sistemleri ile mümkündür (Kaya, 2004; Ay, 2008). Hemşirelik mesleğini profesyonel bir kimlik kazandırmak ve ortak dil oluşturmaya katkıda bulunmak için Hemşirelik Süreci ve Hemşirelik Sınıflama Sistemlerinin hemşireler tarafından bilinmesi önem taşımaktadır.

Hemşirelik terminolojileri/sınıflama sistemleri arasında yaygın olarak bilinen ve Amerikan Hemşireler Birliği'nin (American Nurses Association-ANA) onayladığı hemşireliğe özgü sınıflama sistemleri farklı dillere çevrilmiş ve diğer ülkelerde de kullanılmaktadır (Kaya, 2004; Ay, 2008; Korkmaz Aslan ve Emiroğlu, 2012; Tastan ve ark., 2014).

- Uluslararası Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği (North American Diagnosis Association-NANDA-I) Hemşirelik Tanıları Sınıflama Sistemi
- Hemşirelik Girişimleri Sınıflama Sistemi (Nursing Intervention Classification-NIC)
- Hemşirelik Bakımı Sonuçları Sınıflama Sistemi (Nursing Outcomes Classification-NOC)
- Omaha Sınıflama Sistemi (Omaha System)
- Klinik Bakım Sınıflama (Clinical Care Classification-CCC) - "eski adı Evde Sağlık Bakımının Sınıflaması (Home Health Care Classification-HHCC)"
- Hemşirelik Uygulamalarının Uluslararası Sınıflaması (International Classification for Nursing Practice-ICNP)

Turhan ve Köse'nin (2010) hemşirelerin bilişim hakkındaki görüşlerini sorgulayan çalışmasında; hemşirelik mesleğine özgü yazılım programlarının geliştirilmesi gerektiği, temel hemşirelik eğitiminde yeterli bilgisayar kullanımının olmadığı, hemşirelik uygulamaları ve hizmet içi eğitimlerde teknoloji kullanımının önemli olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada hemşireliğin ortak bir terminolojisinin olmaması nedeniyle hemşirelik bilgi sistemlerinin gelişiminin engellendiği de hemşireler tarafından belirtilmiştir (Turhan ve Köse, 2010).

Costa ve ark. (2019), hemşirelik tanısının tanımının ve tanımlayıcı özelliklerinin ve ilgili faktörlerinin çoğunun gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca ortak bilgi alanlarında çeşitli disiplinler için uluslararası bilinen terimlerin kullanımı, profesyoneller tarafından kullanılan dili standartlaştırmaya yardımcı olmaktadır (Costa ve ark., 2019).

Hemşirelikte ortak bir dil yokluğu; hemşireliğin ne olduğunun ve sağlık sistemine katkılarının anlaşılabilirliğini sınırlamakta, hemşireliğin önemini anlatmak için hemşireliği sağlık sisteminin bel kemiği, bazı ekip üyelerinin sağ kolu ve en önemli yardımcısı, beyaz melek gibi günümüz dünyasında çağdaş profesyonellik anlayışı ile çok bağdaşmayan benzetmeleri kullanma gereği duyulmasına yol açmaktadır. "Hemşire ne yapar?" sorusuna "her tür bakımı verir", "bağımsız işlevlerini yerine getirir" şeklinde belirsizlik taşıyan yanıtlar hekim istemlerini, ilaç tedavilerini uygular, hastanın takibini yapar" gibi geleneksel yanıtlar verilmesi bu konuda yaşanan güçlüklerin örnekleridir (Oksay Şahin ve Erdemir, 2016).

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelerin uyguladıkları girişimlerin kayıt altına alınmasında kullanılacak ortak bir dile ihtiyaç vardır. Gelişen ve değişen bir meslek olan hemşireliğin bilimsel bilgi yapısının diğer sağlık üyeleri ve kanun yapıcılara aktarılmasında sorunlar yaşanmaktadır. Bu durumların nedenlerinden biri hemşirelik uygulamalarını kayıt ederken ortak bir dil kullanılmamasıdır. Hemşirelik mesleğinin görünürlüğünü arttırmak ve uygulamada kullanılan kayıtların geçerliliğini arttırmak ve hemşirelik mesleğinin kalite standartlarına ulaşmasına katkıda bulunmak amacıyla toplumların temel yapısı göz önüne alınarak oluşturulmuş hemşirelik süreci ve hemşirelik sınıflama sistemlerini hemşirelikte ortak dil ve terminoloji oluşturmak adına kullanımının önemli olduğu görülmektedir.

Kaynaklar

Ay, F. (2008). Uluslararası alanda kullanılan hemşirelik tanıları ve uygulamaları sınıflandırma sistemleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Science*, 28, 555-561.

Aydın, N. (2011). Klinik karar destek sistemleri ve hemşirelikte kullanımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(3): 59-63.

Costa, J. N. D., Botelho, M. L., Duran, E. C. M., Carmona, E. V., Oliveira-Kumakura, A. R. D. S., & Lopes, M. H. B. D. M. (2019). Conceptual and operational definitions for the nursing Diagnosis "Urinary Retention". *International journal of nursing knowledge*, 30(1), 49-54.

Gordon, M. (2005). Hemşirelikte standart bir dile neden gereksinim vardır? Hemşirelik sınıflama sistemlerinin tarihsel gelişimine genel bakış. *Hemşirelik Sınıflama Sistemleri: Klinik Uygulama, Eğitim, Araştırma ve Yönetimde Kullanımı*. In F. Erdemir, E. Yılmaz (Eds.), *Hemşirelik Sınıflama Sistemleri Sempozyum Kitabı* (pp. 11-16). Ankara: Başkent Üniversitesi Basın Yayın Halkla İlişkiler Bürosu.

Kaya, N. (2004). NANDA hemşirelik tanıları, hemşirelik bakımının sonuçları (NOC) ve hemşirelik girişimleri (NIC) sınıflama sistemlerinin ilişkilendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 13(52), 121-132.

Keenan, G. M. (1999). Use of standardized nursing language will make nursing visible. *The Michigan Nurse*, 72(2), 12-13.

Korkmaz Aslan, G., & Emiroğlu, O. N. (2012). Hemşireliğin görünürlüğünü artırmak için standardize ve kodlu bir sınıflama sisteminin kullanılması: klinik bakım sınıflama sistemi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 19(2), 69-79.

Oksay Şahin, A., & Erdemir, F. (2016). Hemşirelikte Ortak Dil ve Uluslararası Hemşirelik Terminolojileri. *Türkiye Klinikleri Surgical Nursing - Special Topics*, 2(1), 27-36.

Rutherford, M. A. (2008). Standardized nursing language: What does it mean for nursing practice?. *OJIN: The Online Journal of Issues in Nursing*. 13(1), 1-9.

Seçginli, S., Erdoğan, S., & Monsen, K. A. (2014). Attitudes of health professionals towards electronic health records in primary health care settings: a questionnaire survey. *Informatics for Health and Social Care*, 39(1), 15-32.

Strudwick, G., & Hardiker, N. R. (2016). Understanding the use of standardized nursing terminology and classification systems in published research: A case study using the International Classification for Nursing Practice®. *International Journal of Medical Informatics*, 94, 215-221.

Tastan, S., Linch, G. C. F., Keenan, G. M., Stifter, J., McKinney, D., Fahey, L., ... & Wilkie, D. J. (2014). Evidence for the existing American Nurses Association-recognized standardized nursing terminologies: A systematic review. *International journal of nursing studies*, 51(8), 1160-1170.

Turhan, K., & Köse, A. (2010). Hemşirelerin hemşirelik bilişimi hakkındaki düşüncelerinin değerlendirilmesi: Trabzon iline ait bir çalışma. *Turkma'10 Proceedings. VII. Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi, Trabzon Tam metin bildiri*, 123-131.